

втручання у приватне життя осіб, зокрема: контроль засобів зв'язку, перевірка речей, документів, житла тощо. Під час військового конфлікту можуть обмежуватися права людей на вільний вибір праці. Громадяни під час війни можуть залучатися до суспільно-корисних робіт. Разом з тим, під час війни заборонено проводити вибори та референдуми, що обмежують право громадян на участь в управлінні державними справами. Під заборонаю і масові збори та акції [3].

Отже, в умовах війни практично беззахисним є основне право людини – право на життя. Вбивства й тілесні ушкодження, викрадення людей на захоплених територіях і примусове вивезення, катування та нелюдське поводження, зґвалтування та інші форми насильства – є прямим порушенням як права на життя, так і прав на гідність та недоторканність. Порушуються і права людини на охорону здоров'я, це як неможливість доступу до медицини, так і завдання шкоди здоров'ю внаслідок травмувань тощо.

Порушенням прав людини також можна вважати пошкодження або руйнування майна, а також те, що людина внаслідок війни була позбавлена власної домівки чи не могла виїхати із окупованих територій.

Література

1. Подковенко Т.О., Бобер С.Ю. Право на життя як найвища цінність *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 34-38.

2. Право на життя в умовах війни?!: веб-сайт. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-zhyttia-v-umovakh-viiny/> (дата звернення 25.04.2023).

3. Які права можуть порушуватись під час війни і як їх захистити?: веб-сайт. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/700/yaki-prava-mozut-porusuvatis-pid-cas-viini-i-yak-ix-zaxistiti> (дата звернення 25.04.2023).

4. Пильгун Н.В., Плис Н.В. Права людини як фундаментальна цінність в українському суспільстві. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*: зб. наук. пр. Київ: НАУ, 2022. № 4(65). С. 65-71.

УДК 340.142 (043.2)

Горобець М.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕЦЕДЕНТНОГО ПРАВА АНГЛІЇ

Англійське прецедентне право містить у собі як матеріальні, так і процесуальні норми. Завдяки історичним особливостям формування та

розвиток фундаментальних принципів права Англії було покладено на суддів. Той факт, що у Великій Британії не існує писаної конституції, також пов'язаний з домінуванням прецедентного права. У чинних прецедентах закріплена діяльність державних органів, взаємодія гілок влади, верховенство права, пріоритет прав особи тощо.

Історія становлення і формування прецедентного права починається ще у XII ст. Воно перебуває у взаємовідносинах зі статутним правом, бо будь-який прецедент може бути скасований статутом парламенту, а при виникненні протиріччя саме норма закону має перевагу. Але і кожен закон при застосуванні судами породжує значну кількість прецедентів тлумачення, що встановлюють порядок застосування двозначних положень статуту. Таким чином, в Англії без прецедентного права статутне право втрачає своє призначення і не може бути застосованим. Судова практика й визначає реальний вплив закону на суспільні відносини. Тобто, закон реалізується саме через прецеденти. Юристи Англії сприймають тільки тоді законодавчі норми, коли існує їхнє судове тлумачення. Увага акцентується не на тексті закону, а саме на судових рішеннях, під час ухвалення яких застосувалися його положення.

Загальне право тлумачиться як традиція судового та юридичного мислення. Воно є способом розв'язання правових проблем, а не сукупністю визначених правил та норм. Практика застосування положень прецедентного права обумовлена низкою правил та принципів, що вироблені судами протягом століть та має назву «доктрина прецеденту». Вона ґрунтується на ієрархії судів та на принципі, коли кожний суд зобов'язаний дотримуватись рішення вищого суду.

Прецедентне право Англії займає центральне місце в правовій сім'ї загального права. У ньому існує правило, відповідно до якого суд, розглядаючи справу, з'ясовує, чи була аналогічна справа предметом розгляду раніше, і керується вже наявним рішенням. Тобто, одного разу прийняте рішення є обов'язковою нормою для всіх наступних аналогічних справ.

Судовий прецедент є основним джерелом англійського права. В Англії налічується близько 800 тис. судових прецедентів, щороку додається приблизно по 20 тис. нових.

Судова практика Великої Британії представляє собою низку процесів. Рішення вищої інстанції Палати лордів є обов'язковими для всіх інших судів. Апеляційний суд, що складається з цивільного і кримінального, зобов'язаний дотримуватись прецедентів Палати лордів і власних, а його рішення обов'язкові для всіх нижчих судів. Високий суд пов'язаний прецедентами обох вищих інстанцій, його рішення обов'язкові для всіх нижчих інстанцій.

Окружні та магістратські суди зобов'язані додержуватись прецедентів

всіх вищих інстанцій, а їхні власні рішення прецедентів не створюють. Не вважаються прецедентами і рішення Суду корони, створеного для розгляду особливо тяжких кримінальних злочинів.

Прецедентне право традиційно вважалося в Англії жорстким. На відміну, наприклад, від США судова інстанція не могла відмовитися від створеного раніше прецеденту, який міг бути змінений тільки вищою інстанцією або парламентським актом. 1966 року Палата лордів відмовилася від цього принципу.

Уявлення про те, що правило прецеденту змушує суддю триматися в рамках прецеденту, дещо перебільшене. До слова, повний збіг обставин у різних справах трапляється не часто, тому тільки суддя вирішує визнати обставини подібними чи ні, а від цього залежить і застосування тієї чи іншої прецедентної норми. Суддя може знайти аналогію обставин і у тому випадку, коли, на перший погляд, вони не збігаються. Або суддя взагалі може не знайти ніякої подібності в обставинах. У такому разі, якщо питання не регламентоване нормами статутного права, суддя сам створює правову норму.

Прецедентом є лише та частина судового рішення, яка називається *ratio decidendi* – правоположення, на якому ґрунтується рішення. Лише *ratio decidendi* носить обов'язковий характер, а інша частина судового рішення – *obiter dictum* (ілюстрація принципу вирішення суперечки) не може розглядатися як обов'язкове.

Отже, основний принцип діяльності судді при розгляді справ на основі прецедентного права Англії полягає в подібності справ та прийнятих рішень.

Література

1. Хайєк Ф.А. Право, законодавство та свобода: нове викладення широких принципів справедливості та політичної економії: в 3-х т. Т. 1: Правила та порядок / пер. з англ. Київ: Сфера, 1999. 196 с.
2. Bogdan M. Comparative Law. Goteborg: Kluwer, 1994. 245 p.

УДК 342 (043.2)

Іванов І.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського рівня),
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

24 лютого 2022 року війна розлучила багатьох, мільйони громадян